

Etkinlikler - Voyvoda Caddesi Toplantıları 2006-2007

A. SİYASİ İKTİSAT SÖYLEŞİLERİ

Her ayın birinci Çarşamba günü 18:30-20:30 saatleri arasındaki söyleşilerde, "Türkiye'yi Yeni Dünya Düzenine Hazırlamak" teması işleniyor.

● **4 Ekim 2006** - Ömer Madra

Cevre ve Biz

İnsanlığın gen el durumu, iyiliği, insan haklarının korunması konularında ciddi olarak kaygılanmamız ve öncelikle "önlem"ler düşünmemiz gereken konuların seçimi elbette subjektiftir. Ama herkes için doğru dürüst bir gelecek, hatta "varolma" güvencesi açısından kaçınılmaz gibi görünen en az 3 "acil" konu var. Bunlardan biri -ve belki birincisi- de, elbette, yaklaşan çevre felaketidir. Küresel çevre krizinin (küresel ısınmanın) geri döndürülemez bir noktaya gelmesi, tamamen kontrolden çıkması, uluslararası bilim camiasına göre, neredeyse "an meselesi". Konuşmada, böylesine bir "aciliyet" halinde, kalan "dar vakit" içinde uluslararası, ülkesel ve bireysel planda yapılabilecekleri mümkün olan en geniş çerçevede tartışabilmek, bu amaçlar doğrultusunda örgütlenmek ve siyasi karar alıcılar üzerinde etkili olabilme yolları üzerine odaklanılacak.

● **1 Kasım 2006** - Necdet Pamir

Enerji Alanındaki Küresel Gelişme Trendleri ve Türkiye

Ülkelerin toplumsal gelişmelerini tetikleyen unsurların başında enerji kullanımı geliyor. Gelişmiş toplumlarda, enerjinin kaynak temini ve üretimini temel alan planlamaların yerini, enerji- ekonomi-ekoloji dengesini (3E) gözetken planlama anlayışıyla, kaynak çeşitliliğini ve jeopolitik gerçekleri dikkate alan enerji güvenliği modelleri almaya başladı. Bu değerlendirmede, enerji kaynaklarının tüketiminde kullanılan kaynakların mevcut ve gelecekteki (olası) payları, rezervlerin dağılımları, başlıca üretici ve tüketici ülkelerin enerji politikalarına değinilecek ve alternatif kaynakların gelişme potansiyelleri değerlendirilecek. Enerji alanındaki gelişme, ithal kaynaklara artan bağımlılık ve sınırlı kaynaklara yönelik kontrol savaşının yaratabileceği jeopolitik yansımalar da konu edilecek. Enerji kaynaklarının ele geçirilmesi, taşıma yolları ve ticaretine yönelik küresel savaşın dayattığı küresel stratejilerin diğer ülkeleri ve özellikle Türkiye'yi nasıl etkilediğine ve gelecek yıllarda nasıl etkileyebileceğine dair bazı değinmeler yapılacak. Ayrıca, son günlerde sıkça kullanılan "Türkiye bir enerji köprüsü ya da enerji merkezi mi oluyor?" sorusuna da nesnel ve bilimsel bir yanıt verilmeye çalışılacak.

● **6 Aralık 2006** - Prof. Dr. Erol Çakmak

Tarımda Dünya ve Türkiye İletişimi

Türkiye'de AB'ye odaklı değerlendirme rin öne çıkmaya başladığı bugünlerde, tarım politikaları ulusal ve uluslararası düzeyde tartışılan konuların başında yer alıyor. Dünya ticaretindeki büyük aktörlerin politika tercihlerinden yola çıkarak, Türkiye'nin karşısına çıkabilecek tehdit ve fırsatların değerlendirilmesi verimli tartışma ortamının ön şartı olarak görülüyor. AB'ye üyelik görüşmeleri, Türkiye ve AB'de tarım sektöründeki her türlü gelişmenin ve olası etkileşimin ağırlıkla incelenmesini zorunlu kılıyor.

● **10 Ocak 2007** - Prof. Dr. Fuat Keyman

Türkiye'de Devletin Dönüşümü ve Küreselleşme

Sunuştta, 1997 Güney Asya ekonomik krizleri örnek ol ay olarak ele alınarak, Türkiye'de yaşadığımız ve sonuçlarını hâlâ yaşamakta olduğumuz 2001 krizinin, sadece ekonomik değil, aksine küreselleşme tarihsel bağlamında oluşmuş ve "siyaset-ekonomi alanlarının birbirleriyle karşılıklı ilişkisi" alanına odaklanan bir kriz olduğu görüşü önerilecek. Öneri kapsamında, Türkiye'nin son dönemlerde yaşadığı değişim ve dönüşümü belirleyen küreselleşme ve modernleşme süreçlerine vereceği etkili yanıt vurgulanacak. Diğer bir deyişle "Türkiye'nin iyi yönetiminin, kamu ve yerel yönetim reformları temelinde, Türkiye'de devletin dönüşümünün gerçekleşmesine bağlı olduğu belirtilecek.

● **7 Şubat 2007** - Osman Ulagay

Dünya Nereye, Türkiye Nereye?

Dünyamız hızla değişiyor. Küreselleşme süreciyle birlikte yaşanan çokboyutlu dönüşüm, dünyadaki ekonomik ve siyasal güç dengelerini değiştirmekle kalmıyor, ekolojik dengeleri de altüst ediyor. Küresel ısınmanın yaratabileceği felaket tablosu, artık göz ardı edilemiyor. Çin ve Hindistan gibi ülkelerin hızlı yükselişi batının ekonomik alandaki 150 yıllık hakimiyetini sarsarken, sürdürülebilir yeni dünya düzeni arayışını da gündeme getiriyor. Türkiye, bu dönüşüm sürecini yakından izleyip ortaya çıkan yeni tehdit ve fırsatları doğru değerlendirebildiği takdirde, küresel boyutta öne çıkmasını sağlayacak stratejileri belirleyebilir ve yeni dünyanın oluşumuna katkıda bulunabilir. "Dünya nereye, Türkiye nereye?" sorusuna cevap arayışı işte bu çerçevede anlam kazanıyor.

● **7 Mart 2007** - Prof. Dr. Erol Katırcıoğlu

Ekonomik Kalkınmada Yerel Olmanın Önemi

Küreselleşmeyle birlikte, ulus devletlerin ekonom i k kalkınma çabaları için kullanabildikleri geleneksel araçların azaldığı biliniyor. Bu gelişme de, doğal olarak onları yeni arayışlara itiyor. Arayışlardan en önemlisi ise kalkınma çabalarını "yerel" ve "katılımcı" bir çerçevede tanımlayarak, kalkınma sürecine yeni bir anlayış getirmek.

● **4 Nisan 2007** - Prof. Dr. Ahmet İçduygu

Avrupa ile "İnsan Bağı": Yirmibirinci Yüzyıl Basında Türkiye, Avrupa ve Uluslararası Göç

Avrupa'nın güneydoğu ucunda, bugün, Türkiye hem "göç veren", hem "göç alan, hem de "göç geçiş sağlayan" bir ülke olarak çokboyutlu ve önemli bir göç aktörü olarak bilinmektedir. Avrupa Birliği-Türkiye ilişkileri bağlamındaki tartışmalar bir yandan bu uluslararası göç konularının bu ilişkilerdeki önemini vurgularken, diğer yandan da uluslararası göçün Türkiye ile Avrupa arasında, AB üyeliği konusundan bağımsız, özgül bir bağ oluşturduğunu göstermektedir. Yirmibirinci yüzyılın içinde bu "insan bağı"nın hem niteliksel olarak hemde niceliksel olarak Avrupa'ya, Türkiye'yi, ve Avrupa-Türkiye ilişkilerini ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel ve demografikaçılardan belirgin bir biçimde etkileyeceği açıktır. Ayrıca, bu "insan bağı"nın etkisinin yalnızca Türkiye ve Avrupa coğrafyası ile sınırlı kalmayacağı, küresel bağlamda Türkiye'nin diğer dünya coğrafyaları ile olan ilişkilerinde de öne çıkacağı hesaba katılmalıdır.

● **2 Mayıs 2007** - Yard. Doç. Dr. İpek İlkkaracan Ajas

Türkiye'nin Dönüşüm Sürecinde 1980'lerden Bu Yana Kadın Hareketi

Türkiye'nin 1980 askeri darbesinden sonra ilk toplu sokak yürüyüşünü kadınlar "şiddete hayır" sloganı ile yapmışlardı. Aradan geçen 25 yıl içerisinde Kadın Hareketi Türkiye'deki en güçlü sosyal hareketlerden biri olarak ortaya çıktı ve özellikle yasal alanda önemli bazı dönüşümlerin mimarı oldu. Ancak toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik değişimin önünde güçlü dirençler de var. Kadına karşı şiddet, işgücü piyasasında dünyadaki en düşük kadın katılım oranlarından birine sahip olmak, siyasette neredeyse yok denecek kadar az kadının yer alması...günümüz Türkiye'sinin gerçekleri. Kadın hareketi, feminist örgütler bu dönüşümde neredeler, neler yapıyorlar? AB'ye giriş süreci ile kadın konusu nerelerde kesiyor? Uluslar arası Kadın Hareketi ve Türkiye'deki kadın hareketi arasındaki ilişkiler neler? Sunuş, özellikle 1993'ten beri Türkiye ve uluslar arası kadın hareketi içinde aktif olan Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği deneyimlerinden örnekler vererek bu soruları tartışmaya açmayı hedefliyor.

● **6 Haziran 2007** - Prof. Dr. Fuat Keyman

Türkiye'de Kimlik Sorunları ve Demokratikleşme

Bu sunuş, 1980'lerden bugüne Türkiye'de giderek yaygınlaşan ve derinleşen kimlik sorunları, bu sorunların ortaya çıkmasında önemli rol oynayan kültürel haklar ve tanınma talepleri, ve bu sürece demokratik çözüm olasılığı üzerinde duracaktır. Bu amaç içinde sunuş, dünya akademik ve kamusal kimlik çalışma ve tartışmalarını tarayarak, hem kimlik sorunlarının anlaşılması, hem de kimlik/tanınma siyasetini demokratik alanda çözümlemek için yararlı olabilecek önerileri ortaya koyacaktır.

B. İSTANBUL SOHBETLERİ

Her ayın ikinci Çarşamba günü 18:30-20:30 saatleri arasında, "İstanbul'un Üç Dönemi: Bizans, Osmanlı, Cumhuriyet" konu.

● **11 Ekim 2006** - Prof. Dr. Zeynep Ahunbay

Zeyrek Camii Restorasyonu

Zeyrek Camii, İstanbul'un Orta çağ'dan kalan önemli anıtlarından biridir. 1985 yılında Dünya Mirası Listesi'ne giren cami, İstanbul'un tarihi alanlarından Zeyrek Kentsel Siti içinde yer alır. Anıt, yapımına Kraliçe İrene tarafından 1118'de başlanan Pantokrator Manastırı'na ait üç kiliseden oluşur.

Halen cami olarak işlevini sürdüren yapı, Fatih döneminde medrese olarak kullanılan bu mekânda ders veren hocaya izafeten Molla Zeyrek Camii olarak anılır.

Osmanlı döneminde çeşitli depremlerden z arar görerek onarılan yapının sorumluluğu günümüzde Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne aittir. 1950 ve 60'larda yapılan onarımlardan sonra uzun süre ihmal edilen yapı, 1990'ların ortalarında yarı harap duruma geldi. Kurşunları çalındığı için çimentolu harçla sıvanan çatısı akan, kırık pencerelerinden içeriye kuşlar giren İstanbul'un bu önemli anıtını harabiyetten kurtarmak amacıyla, Illinois Üniversitesi'nden Prof. Dr. Robert Ousterhout ile İTÜ Mimarlık Fakültesi'nden Metin ve Zeynep Ahunbay bir araya geldi. Sözleşide, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne başvurularak çalışma izni alındıktan sonra 1995'te rolövesine başlanan eserin 2006'ya uzanan restorasyonu aktarılacak.

● **8 Kasım 2006** - Prof. Dr. Nevra Necipoğlu

Çöküş Dönemindeki Bir İmparatorluğun Başkenti: Bizans'ın Son Yüzyıllarında İstanbul'un Siyasi ve Toplumsal Portresi

Bizans İmparatorluğu'nun payitahtı ve Ortaçağ dünyasının en görkemli kentlerinden biri olan Konstantinopolis (İstanbul), 13.-15. yüzyıllarda önemli siyasi, toplumsal ve ekonomik gelişmeler sahne oldu. İmparatorluğun çöküş sürecine girdiği bu dönemde başkentte yaşanan değişim ve dönüşümlerin ele alınacağı konuşmada, 4. Haçlı Seferi'nin bıraktığı izlerden başlanarak, 1261-1453 yılları arasında kentin nüfusu ve sosyal yapısı, ticari yaşamı, iktidar kavgaları ile halk arasındaki siyasi ve dini bölünmeler üzerine gözlemlerde bulunulacak. Ayrıca, kentte yaşanan tüm sorunlara rağmen, "çöküş" söyleminin geçerliliği sorgulanarak, canlılık gösteren bazı gelişmeler vurgulanacak.

● **13 Aralık 2006** - Doç. Dr. Gülgün Köroğlu

İstanbul'daki Bizans Dönemi Sarayları

Roma İmparatoru I. Konstantin'in ikinci başkent olarak seçip, kendi adını verdiği Konstantinopolis kentinde inşa ettirdiği saray, kentin en önemli yerleri olan Hipodrom ile kentin katedrali Ayasofya'nın yakınlarına inşa ettirilmişti. Roma saray mimarisinin tüm özelliklerini yansıttığı düşünülen bu yapı, "Saray, Büyük Saray, Kutsal Saray ve Eski Saray" gibi adlarla anılarak 4. yüzyıldan 12. yüzyıla kadar kullanıldı.

Bizans imparatorları 11. yüzyıldan itibaren Halic'e yukarıdan bakan Blakhernae bölgesindeki sarayda yaşamayı tercih etmişlerdir. Çeşitli kaynaklarda, Bizans imparatorlarının ikametgah olarak kullanıp devleti yönettiği, etrafı surlarla çevrili şehirleri anımsatan bu iki büyük saraydan başka, hem Konstantinopolis'in Asya ve Avrupa yakasındaki çeşitli bölgelerinde, Boğaz'ın her iki kıyısında, hem de İzmit, Yalova ve Eskişehir gibi kentlerde, yılın belli zamanlarında avlanmak, dinlenmek veya sağlık bulmak için gittikleri sayfiye sarayları olduğuna dair bilgiler de mevcuttur. Ayrıca, kent içinde ve dışında Bizans imparatorları ve ailelerinin kendi mülkleri olan saray ya da köşklere de söz edilir. Bizans sarayları konusundaki bilgiler, eski kaynakların, sarayları kullandıkları dönem içinde görmüş olanların anlattıklarının yanı sıra arkeolojik kazılarla elde edilen bilgiler ve mevcut mimari kalıntılara dayanır.

● **17 Ocak 2007** - Prof. Dr. Ayla Ödekan

IV. Haçlı Seferi ve Ganimetler Kenti Konstantinopolis

Haçlı Seferleri, kutsal toprakları ele geçirmek üzere planlanmış, ancak, IV. Haçlı Seferi bu amaçtan uzaklaşarak Konstantinopolis'te bir Latin Krallığı kurulmasıyla sonuçlanmıştı. Latin Krallığı, Kentler Kraliçesi Konstantinopolis'i Ganimetler Kenti olarak algılamıştı.

Konuşma bu algılayış sorunu üzerinde yoğunlaşacak ve algnın sanat yapıtına yansıması araştırılacak.

● **14 Şubat 2007** - Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Kafescioğlu

Konstantinopolis / İstanbul: Mekânın ve İmgenin Yeniden İnşası

Osmanlı elitinin 1453 sonrasında Konstantinopolis'in mekânını ve imgesini dönüştüren kültürel üretimi, Osmanlı dünyasının bu dönemdeki siyasi ve kültürel dinamiklerine sıkı sıkıya bağlıdır. Şehrin "fethi" veya "düşüşü" kurguları genellikle çizgisel anlatılara izin verirken, mekâna ve imgelere yakından bir bakış, bazı yönleri İstanbul'un sonraki tarihinde kaybolacak zengin ve karmaşık bir resimle karşılaşmamızı sağlar. Şehrin Bizans mirası, erken Osmanlı mimarlık ve şehir kültürü, kurulmakta olan imparatorluğun genişleyen ufukları, erken modern dünyanın başkentlerine şekil verecek dinamikler, şehrin yeniden yapılanmasında farklı boyutlarda etkin olmuştur. Osmanlı İstanbul'unun görsel ve edebi imgelerinde çoğul bir kimliğin ve dönüşmekte olan siyasi ve tarihi tahayyülün izleri bulunur.

● **14 Mart 2007** - Doç. Dr. Tülay Artan

Yokluğun ve Bolluğun Başkenti: Onyedinci Yüzyılda İstanbul

17.yüzyıl Osmanlı başkentinde ulema içinden sıyrılan, kendilerine "Kadizâdeliler" (veya Fakılar) denilen bir grup ile tasavvuf erbabı arasında süregelen husumet, kültürel hayatın çeşitli çehrelerine yansımıştır. İkircikli saray politikaları ile zaman zaman durulan, fırsat buldukça da tekrar gün yüzüne çıkan çatışma, 17. yüzyıl boyunca (IV Murad, İbrahim, IV Mehmed saltanatlarında) üç kez alevlenerek sürmüştür. Harekete adını veren Kadizâde Mehmed Efendi'nin (ö. 1635) karşısında, Sultan I. Ahmed'in (s. 1603-1617) davetiyle İstanbul'a gelerek, 1617'de yapımı biten Sultan Ahmed Camii'nde cuma vaizliğine getirilen Halvetî şeyhi Abdülmeccid Sivâsi Efendi (ö. 1639) yer almıştı. Tartışma, tasavvufî düşünce ile musiki, zikir, sema ve devran gibi uygulamalardan matematik, geometri, felsefe gibi akli ilimlerin eğitimine; ezan, mevlid ve Kur'an'ın makamla okunmasına; türbe ve kabir ziyaretlerinin caiz olup olmadığı gibi dini inanış ve uygulamalara kadar uzanıyordu. Kadizâde Mehmed'in cami kürsülerinde ateşli vaazlarıyla coşan bağnaz grup, Peygamber döneminden sonra ortaya çıkan adet ve uygulamaları bid'at olarak nitelendirilerek şiddetle reddederken, dünyevi meselelerde de taraf oluyordu. Örneğin, kamusal alanın genişlemesinde rol oynayan kahvehanelerde tütün ve kahve gibi keyif verici maddelerin kullanımını bid'at ve haram olarak nitelendirilirken, devlet katında rüşvet almanın iş karşılığı ücret olduğu savunuluyordu. "Sivâsîler", saray çevresinde de yandaş bulan bu tutucu, cahil, ceberut grubun mutasavvıfların âdâb, erkân ve tekkelerini hedef alan saldırılarına karşı koymaya çalışırken; başkentliler, bu şiddetli çatışmaya zemin hazırlayan politik, sosyal ve ekonomik bunalım ortamında giderek artan huzursuzluk, yağmalamalar, kundaklamalar, cinayetler ile yükselen güvensizlik ve ardı ardına gelen kapıkulu isyanları, depremler, yangınlar ile beslenen bir çaresizlikle kuşatılmışlardı.

"Yokluğun ve Bolluğun Başkenti: 17. Yüzyılda İstanbul" başlıklı Konuşmada, bu sürekli kriz ortamında süregiden tartışmaların, 15. ve 16. yüzyıllarda imparatorluk göstergelerinin öne çıktığı prensiplerle sürdürülen başkentin imarına, dini ve sosyal hizmet ağırlıklı anıtsal mimarlığına nasıl yansımış olduğu incelenecek. Sultan Ahmed külliyesinin inşası sürecinde ortaya çıkan sürtüşmelerden yapının mimarı Sedefkar Mehmed Ağa'nın iç çatışmasına, Hassa Mimarları ocağının değişen yapısından yüzyılın ikinci yarısında yeni bir yapı türü olarak "açık türbe"nin gelişmesine dek uzanan etkileri irdelenecek.

● **11 Nisan 2007** - Yard. Doç. Dr. Shirine Hamadeh

17. Yüzyıl İstanbul'unda Kamusal Yaşam

18. yüzyıl İstanbul'unda kentsel yaşam vazgeçilmez bir temaşa kaynağıydı. Özellikle kamuya açık bahçelerin, çeşitli toplumsal sınıflardan erkekler, kadınlar ve çocukların en yoğun vakit geçirdikleri mekanlar oldukları söylenebilir. Bu bahçelerden bugün eser kalmamış olsa da, Kağıthane, Küçüksu ve Emirgan gibi mekanların tasvir edildiği bir çok gravür ve resim bize kamuya açık bahçelerin en azından varolduğuna dair bir fikir veriyor. Bu mekanların nasıl ortaya çıktığı konusuya henüz yeterine tartışılmamış bir konudur. Bu konuşmada, görsel imgelere ve şairler, gezginler ve vakanüvislerin yazdıklarına dayanılarak kamusal bahçe kültürünün ortaya çıkışı incelenecektir. Konu, 18. yüzyıla has üç dönüşüm teması ekseninde ele alınacaktır: payitahtta görünürlüğünü geliştirmeye çalışan yönetici sınıfın banılığı; orta sınıflar arasında yeni sosyalleşme kalıpları; ve kamusal düzeni sağlama konusunda devletin kaygıları. Konu edilen bahçelerin, dönemlerinde nasıl algılandıkları ve bu mekanların bizim kamusalılık/özellik, seçkinlik/popülerlik konularındaki yargılarımızı ne şekillerde zorladıkları gibi sorular da ayrıca tartışmaya eklenecektir.

● **9 Mayıs 2007** - Prof. Dr. Arus Yumul

17.Yüzyıl Pera Sosyallikleri

19. yüzyılda önce Pera'da ortaya çıkan Osmanlı toplumuna yabancı yeni sosyallik biçimlerinin Sennett'in formüle ettiği "Kamusal İnsan"ın oluşması üzerindeki etkisi ve bu kamusalılığın kozmopolitlikle ilişkisi tartışılıyor. Kozmopolitliği tehlikeli olarak algılayan milliyetçi ideolojilerin mekanı dönüştürme projelerinin Pera üzerindeki etkisi irdeleniyor.

● **13 Haziran 2007** - Prof. Dr. Çağlar Keyder

Cumhuriyet İstanbulu: Küresel ile Yerel Arasında

Ulus Devletin kurulduğundan sonra İstanbul eski imparatorlukla özdeşleştirildi, ve reddedilmesi gereken bir hayal olarak değerlendirildi. Ne var ki İstanbul'un konumunun ve ekonomik statüsünün dayattığı mantık, Kemalizmin idealizmini kısa sürede sulandırdı. 1970'li yıllara gelindiğinde İstanbul'un ekonomik üstünlüğü gönülsüzce de olsa kabul edilmişti. Bağrında Doğu-Batı ikilemini taşıyan kent kalkınan ülkenin merkezi olacak, ve cömertçe sunduğu kültürel simgelerle kolektif bilincin parçası haline gelecekti. 1980'ler sonrasında ise küreselleşmenin getirdiği hızlı dönüşümle beraber İstanbul hem ülkeden farklılaşarak, hem de kendi içinde toplumsal bir ikilem oluşturarak, "bölünmüş" bir kent olarak ortaya çıktı.

C. MÜZİK SÖYLEŞİLERİ

Her ayın üçüncü Çarşamba günü 18:30-20:30 saatleri arasında,

"Tarih İçerisinde Müziğin Ritüellerdeki Yeri" anlatılıyor.

● **18 Ekim 2006** - İlke Boran

Batı Müziği Tarihinde Requiem

Müzik, tarih boyunca bütün kültürde erde ritüellerin temel malzemesi kabul edilmiştir. Ritüeller her zaman müzik eşliğinde gerçekleştirilmiş, müzik ritüelin eksilmez parçası olmuştur. Bu noktada, Batı müziği tarihi içerisinde en etkili ritüellerden biri olan ölüm ayini "Requiem", 1400'lü yıllardan itibaren bestecilerin ilgi odağı olmuş, çok farklı çeşitlerde ve stillerle müziklendirilmiştir. Bu konuşma, Requiem ayininin Erken Rönesans'tan 21. yüzyıla uzanan heyecan verici serüvenini konu alacak.

● **15 Kasım 2006** - Elif Damla Yavuz

19. Yüzyıl Opera Repertuarı'nda Yahudi Karakterler ve Yahudi Ritüelleri

Uyarlığın doğduğu bölge olarak kabul edilen Mezopotamya'daki dinler ve gelenekler, Hristiyan dininin kurumsallaşmasında önemli rol oynamıştır. İki toplantılarını sinagoglar çevresinde yapan ilk Hristiyanların, Yahudi geleneğini tamamen dışlaması düşünülemez. Dolayısıyla sinagoga kiliseye, kiliseden klasik repertuvara geçen "Yahudi" temaları, varlığını günümüzde de sürdürür. Rossini, Massenet, Halevy, Verdi, Gounod gibi 19. yüzyıl opera bestecileri, repertuarın temel eserlerini bu geleneğe başvurarak yaratmışlardır.

● **20 Aralık 2006** - Cemal Ünlü

Farklı Kültürlerin Ritüellerinde Müziğin Kullanım

Uzakdoğu gölge oyunlarında müziğin işlevsel olarak kullanımı, Türk gölge oyunundaki müzik formu, Şaman törenlerinde vurmali çalgılar ve "Şaman davulu", Alevi-Bektaşî geleneğinde musikinin önemi ile Mevlevî sema törenlerinde "mıtrıp" ve "kudümzenbaşı"nın anlatılacağı toplantıda, Şii taziye ritüellerinden müzik örnekleri verilecek, Dionisos şenliklerinde ve Anadolu bolluk bereket ritüellerinde ve "apokria" törenlerinde müzik kullanımı incelenecek.

Igor Stravinski'nin Bahar Ayini Adlı Yapıtında Ritüel Stravinski'nin, 1913 yılında bestelediği ve ilk icrasında büyük tepki uyandıran Bahar Ayini adlı yapıtı, başlığının da vurguladığı gibi eski çağların pagan ayinlerini canlandırıyor.

Eski çağların pagan ritüellerinin soyutlanmış dışavurumcu müzikal yansıması, yapıtta bestecinin ritüel kavramına yaklaşımı ve müzikal yansımaları tartışılacak.

● **21 Şubat 2007** - Kivılcım Yıldız Şenürkmez

Protestanlıkta Ritüel ve Passion Metninin Müziklendirilmesi

Özünde İsa'nın ölümünü konu alan Passion metni, İncil'de Matta, Luka, Yohana ve Marcus tarafından dört farklı yorumla yazılmıştır. Her bir yorum tarih boyunca bestecilerin ilgi odağı olmuş, başta Almanlar olmak üzere çok sayıda Avrupalı müzisyen Passion bestelemiştir. Johann Sebastian Bach'tan günümüze Passion metninin müziksel olarak ele alınıp biçimleri, konuşmanın odak noktası olacak.

● **21 Mart 2007** - Evrim Hikmet Özler

Opera Repertuarında Kurban Ritüelleri

Ritüel kavramının doğasında görsel ve işitsel öğelerin bir arada bulunması, ritüelleri opera türü için kusursuz bir malzeme haline getirmiştir. Konuşmada, kökenleri tarih öncesine uzanan ve pek çok kültürde farklı görünümle karşımıza çıkan kurban ritüellerinin, opera türü içinde hangi boyutlarda ele alındığı konu edilecek.

● **18 Nisan 2007** - Can Denizci

Orkestra Literatüründe Cenaze Marşları

Cenaze marşları cenaze ritüellerinin en önemli tamamlayıcılarından biri olarak görülmektedir. Cenaze marşı kavrmı o denli etkilidir ki yüzyıllar boyunca bestecilerin ilgi odağı olmuştur. Besteciler, özellikle 19.yüzyıldan itibaren cenaze marşı kavramını çalgısal yapıtlarına dahil ederek yapıta psikolojik bir boyut katma düşüncesini geliştirmiştir. Bu konuşmada, senfonik yapıtlarda yer alan cenaze marşlarının sembolik anlamları ve psikolojik boyutları ele alınacaktır.

● **16 Mayıs 2007** - İlke Boran

Piyano Edebiyatında Ritüel Temaları

Piyano, 19. yüzyılda gelişiminin doruğuna ulaşmış bir çalgıdır. Besteciler piyanoyu gerçek bir orkestra gibi düşünerek kapsamlı yapıtlar bestelemiştir. özellikle romantik dönem bestecilerinin, ölüm ve dans dibi ritüel temaları üzerinde yoğunlaşan yapıtlar bestelemiştir. bu konuşma piyano için yazılmış yapıtlarda ritüel temalarının incelemesi üzerine yoğunlaşacaktır.

D. OBJE VE RİTÜEL SÖYLEŞİLERİ

Her ayın dördüncü Çarşamba günü 18:30-20:30 saatleri arasında, sanatın günlük yaşama yansımaları ve yaşamı algılayış kültürü üzerine.

● **22 Kasım 2006** - Prof. Dr. Oğuz Tekin

Sikkeler, Devletler, Hükümdarlar: Eskicağda Anadolu'da Paranın Siyasal, Kültürel ve Ekonomik Rolü

Konuşmada, Anadolu'daki en erken sikke örnekleri, devletlerin ve hükümdarların sikke ihtiyacını karşılama yolları, iktidarın sikkeye bakışı, sikke üzerinde yer alan yazı ve resimlerin rolü incelenecek. Ayrıca dinin sikke üzerindeki resim ve yazılara etkisi gibi konular üzerinde durulacak ve çeşitli görsel malzemeler eşliğinde sikkelerin Anadolu topraklarındaki gelişimi anlatılacak.

● **27 Aralık 2006** - Doç. Dr. Zühre İndirkaş

Çağlar Boyu Ana Tanrıça İnancı ve Türk Resmine Yansımaları

Binlerce yıldır süregelen Anadolu bir tarihinde, Ana Tanrıça'nın önemli bir yeri vardır. İnsanlığın ilk inanç sistemlerinde asal öge kadın olup, Ana Tanrıça doğum, yaşam ve ölüm üzerinde egemendir. Bu inanç, Anadolu'da İ.Ö. 4000'lerden Yunan ve Roma dönemlerine kadar varlığını sürdürür. Friglerde Kibele adıyla öne çıkan Ana Tanrıça, başka kültürlerde Efes Artemis, Demeter, Tellus Mater olarak anılır. Tarih boyunca çeşitli sanat ürünlerinde yansımaları bulduğumuz Ana Tanrıça, birçok sanatçımızın yapıtlarında çağdaş yorumlarla yeniden yaşam bulmuş, çeşitlenmiş ve resim sanatımızda da yerini almıştır.

● **31 Ocak 2007** - Prof. Dr. Çiçek Derman

Osmanlı Tezhibine Çağdaş Bir Bakış

Tezhip sanatı Türklere zengin bir tarihe sahip olmakla beraber, altın devrini, Osmanlı Devleti zamanında yaşadı. Kitap sanatları içinde önemli bir yeri bulunan tezhip, çeşitli üsluplar kazandı. Nakkaşhane geleneğiyle çalışan müzehhipler, devrimize mükemmel örnekler bıraktı. Bazılarını imzalarından, bazılarını da eserlerinden tanıdığımız bu sanatkarlar, usta-çırak yöntemiyle yetişti. Farklı tesirler sebebiyle zaman zaman asıl kimliğinden uzaklaşan tezhip sanatı, bugün yine hak ettiği konuma geldi.

● **28 Şubat 2007** - Doç. Dr. Banu Mahir

Osmanlı Minyatürlerinde Savaş, Kuşatma ve Çıkartma

Konuşmada, 16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı padişahları ve sanat koruyucusu devlet erkani için hazırlanan, tarihi konulu resimli el yazmalarında yer alan savaş, kuşatma ve çıkartma tasvirleri değerlendirilecek. Dönemlere göre değişen kurgu ve sanatçı üsluplarıyla şekillenen bu minyatürlerde, Osmanlı ordusu ve donanmasının belirli savaş, kuşatma ve çıkartmalarının nasıl yorumlandığına açıklık getirilecek.

● **28 Mart 2007** - Doç. Dr. Engin Akyürek

Bir Ritüel Mekanı Olarak Kariye Şapeli

Bizans'ın son döneminde bir mezar şapeli olarak inşa edilen Kariye güney şapeli, Bizanslıların ölü kültürüyle ilgili ritüeline mekân oldu. Ölünün gömülmesi ve daha sonra anılmasıyla ilgili ritüel burada gerçekleştirildi. Şapelin mimarisi ritüele uygun bir mekân sunuyor. Mekânda gerçekleştirilen ritüeli ise Bizans mimarlığının ayrılmaz bir ögesi olarak değerlendirilmesi gereken resim programı sayesinde anlayabiliyoruz.

● **25 Nisan 2007** - Prof. Dr. Semra Germaner

Oryantalist Resimlerde İslam Dünyası

XIX. yüzyılda çok sayıda Batılı sanatçı İslam ülkelerini ziyaret etmiş ve ilk kez karşılaştıkları bu dünyayı resimlerinde anlatmışlardır. Doğunun İslam kentleri bu karşılaşmanın yaşandığı mekanlar olmuştur. Avrupalı ressamın yapıtlarında camiler, külliyeler, çeşmeler, türbeler gibi mimari örnekleri tablolara konu alınırken, aynı zamanda ibadet sahnelerini ve diğer dini ritüelleri de betimlemişlerdir. Konuşmada görsel belgeler olan mimarlık örnekleri ile ibadet sahnelerinin gerçeğe uygunluğu üzerinde durulacaktır.

● **23 Mayıs 2007** - Doç. Dr. Gülgün Köroğlu

Bizans Uygarlığında Buhur Geleneği ve Buhurdanlar

Erken dönemlerden günümüze değin, Pagan ve tek tanrılı inançlarda farklı beklentilerle çeşitli karışımların yakıldığı görülmektedir. Musevilik ve Hıristiyanlıkta tütsü yakmaya çok özel bir önem verildiği, Kutsal Kitap'ta da bunlardan söz edilmesinden anlaşılmaktadır. Erken dönemlerde Hıristiyan din bilginleri tütsü yakma geleneğini Paganlık özentisi gibi gördüklerinden karşı olmuşlardır. Ancak sonraki yıllarda dini törenlerde tütsü yakılması bir gelenek haline dönüşmüştür. Bitki ve ağaç kabuklarından oluşan karışım *thymiaeria* denilen zincirli ya da zincirsiz madeni küçük çanaklar içinde yakılmıştır. Yakma sonucu ortaya çıkan koku ve buhurun kötü ruhları uzaklaştırdığı, şifa verici olduğu ve en önemlisi İncil'de de belirtildiği üzere inançlıların dualarını Tanrı'ya ulaştırdığına inanılmıştır. Ayrıca günlük yaşamda istenmeyen kokuları bastırmak için de tütsü yakılmıştır. Kilise resimleri ve minyatürler de Bizanslıların tütsü kullanımlarıyla ilgili bilgi vermektedir. Meryem'in ve diğer kutsal kişilerin ölüm töreni sahnelerinde, Meryem'in röliklerine ve ikonlarına tapınılması sahnelerinde, evlilik ve vaftiz törenlerinde, imparatorların kiliseyi ziyaretleri sırasında tütsü yakılmıştır. Bilinen Bizans dönemi buhurdanları Yurt içi ve Yurt dışındaki müze ve özel koleksiyonlarındaki örneklerle sınırlıdır. Ülkemiz müze ve özel koleksiyonlarında da fazla tanınmayan, değişik tiplerde buhurdan örnekleri yer almaktadır.